

پوشاک

واحد
۶

پوشاک

چه لباس‌هایی را باید پوشید و چه نکاتی را باید مد نظر قرار داد؟

در سال‌های گذشته درباره اهمیت و تأثیر رنگ و طرح پوشاک و انواع پارچه نکاتی ارائه شد؛ اکنون در این کتاب با انتخاب صحیح پوشاک و حفظ و نگهداری آنها آشنا می‌شوید.

گاهی افراد بدون اطلاع مدلهایی انتخاب می‌کنند که دوست دارند و متوجه نیستند که این لباس‌ها برازنده آنهاست یا خیر.

آشنایی با موارد زیر، در انتخاب صحیح و مناسب لباس نقش به سزایی دارد:

– تأثیر روانی نوع پوشش بر انسان

– چگونگی حفظ و نگهداری پوشاک

اکنون برای این که بیشتر با تأثیر روانی نوع پوشش بر انسان آشنا شوید، به طور مختصر به نکاتی درباره تأثیر خطوط در طراحی لباس اشاره می‌شود.

طراحی لباس

پوشاکی را که افراد انتخاب کرده و می‌پوشند، در واقع مجموعه‌ای است از خطوطی که در طراحی و مدل آن دیده می‌شود و انتخاب صحیح این خطوط می‌تواند طرحی دلپذیر برای چشم به وجود آورد؛ مانند انواع نقوش، برش‌ها، خط یقه، آستین، لبه لباس و

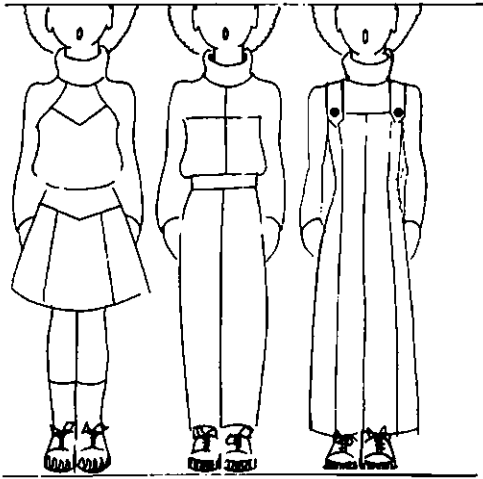

به طور کلی خطوط را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد :

الف) خطوط مستقیم ب) خطوط منحنی

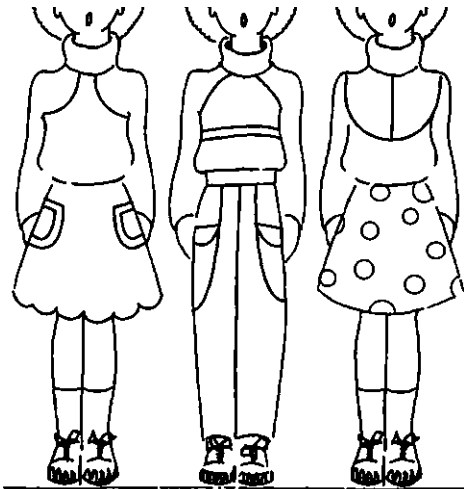
الف) خطوط مستقیم : به خطوط عمودی و افقی و مایل تقسیم می‌شوند.

خطوط عمودی وقار و تناسب موقرانه‌ای به لباس می‌بخشد و قد را بلندتر از آنچه هست به نظر می‌آورد.

خطوط افقی آرامش و لطافت خاصی

را در برش‌های لباس موجب می‌شود و از بلندی قد می‌کاهد؛ مانند خط افقی که در کمر اندام را به دو بخش تقسیم می‌کند. خط مایل خصوصیت هر دو خط افقی و عمودی را توأم با هم داراست و آرامش و وقار، در عین حال زیبایی را به وجود می‌آورد. به طور کلی هرچه این خطوط به خط افقی تمایل داشته باشد، به خصوصیات خط افقی نزدیک‌تر و هرچه به طرف خط عمودی مایل شود ویژگی خط عمودی را داراست.

ب) خطوط منحنی : این خطوط

موجب می‌شود تا اندام درشت‌تر و چاق‌تر به نظر آیند و اصولاً احساس آرام‌تری را موجب می‌شود.

خطوط منحنی به شکل‌های دایره

کامل، نیم دایره، هلال‌های بزرگ یا دالبرهای کوچک مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ مانند هلال و منحنی لباس‌ها.

دقت کنید

در طراحی لباس وقتی چند خط همزمان با یکدیگر در مقابل چشم ظاهر می‌شوند، چشم، خطی را دنبال می‌کند که از سایر خطوط قوی‌تر و بهتر جلوه می‌کند، به این خطوط نافذ می‌گویند.

با استفاده از این واکنش چشم، به آسانی می‌توان توجه بیننده را به بخشی از لباس جلب کرد و عیوب بخش‌های دیگر را پوشاند.

کار در کلاس

مدل‌های زیر را به دقت نگاه کنید و سپس خطوط نافذ هر یک از طرح لباس‌ها را بنویسید.

تحقیق کنید

جیب‌ها روی لباس چه تأثیراتی روی بیننده می‌گذارد و اندام را چگونه نشان می‌دهد؟

حفظ و نگهداری پوشاک

با توجه به گستردگی و تنوع پارچه، برای تهیه پوشاک به نظر می‌رسد به منظور انتخاب صحیح پارچه و متناسب با کاربرد آن، آشنایی با شست‌وشو و نگهداری و اتوکشی ضروری است.

برای نگهداری از پوشاک خود بهتر است، نکات زیر رعایت شود:

حشرات در لباس‌های کتیف لانه‌گزینی می‌کنند، پس برای جلوگیری از این مشکل، باید از تمیز بودن و خشک بودن لباس‌ها کاملاً مطمئن شده و سپس آنها را در کمد آویزان کرد. لباس‌هایی که فصل آن گذشته باشد، در جایی دور از نور خورشید و خشک و خنک نگهداری شوند. با کشیدن پوشش‌هایی روی آنها می‌توانید از لباس‌های خود محافظت کنید.

بیشتر بدانید

پوشش‌های پلاستیکی، با نگه داشتن رطوبت، تغییر رنگ و غیره، کپک ایجاد می‌کنند. بنابراین، لباس‌های خود را با پوشش‌های پارچه‌ای بپوشانید تا در معرض جریان هوا قرار گیرد.

روش آویزان کردن لباس‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است، لباس‌های بافتنی خود را آویزان نکنید؛ زیرا پس از مدتی کش آمده و تغییر شکل خواهند داد. با بسته‌های خوشبوکننده مانند جعبه‌های حاوی گیاه اسطوخدوس در کمد یا محل نگهداری لباس، می‌توانید لباس‌هایتان را خوشبو کنید.

هر چه زودتر برای برطرف کردن لکه‌ها اقدام کنید که نتیجه بهتری به دست می‌آید. به منظور استفاده صحیح از پوشاک به هنگام شست‌وشو، خشک کردن و اتوکشی آن به برچسب نگهداری لباس که در قسمت داخلی آنها دوخته شده است، توجه کنید. این برچسب‌ها شامل نشانه‌هایی است که در این بخش به چند نوع از آنها اشاره می‌شود.

علائم مراقبتی لباس: اعداد در داخل این علامت نشان دهنده درجه

حرارت مجاز جهت شستن لباس در ماشین لباسشویی و یا خشکشویی است.

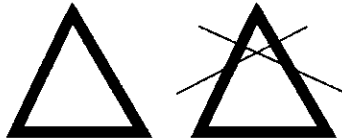
علامت دست، نشان دهنده شستن با دست است، نه با ماشین لباسشویی؛ علامت ضربدر

نشان دهنده این است که لباس نباید با آب شسته شود.

علامت مثلث خالی، نشان دهنده مجاز بودن شستن لباس با مواد سفیدکننده و کلردار است.

علامت ضربدر روی مثلث خالی، نشان دهنده این است که لباس نباید با سفیدکننده شسته شود.

بیشتر بدانید

اتوکشی با بخار مجاز نیست	
اتوکشی مجاز نیست	
خشکشویی مجاز نیست	
لباس را روی یک سطح صاف به صورت افقی پهن کنید تا خشک شود	
بدون گرفتن آب اضافی لباس و در حال چکه کردن آب، آویزان و خشک شود	
خشک کردن در سایه و به دور از نور مستقیم خورشید انجام شود	
پس از گرفتن آب اضافی (چلانیدن) لباس، با آویزان کردن خشک شود	
در حالت آویخته (به چوب لباسی) خشک شود	
در حالت آویخته (به چوب لباسی) و در سایه خشک شود	

فعالیت عملی ۱

لباس‌های اتو شده هم تمیزتر و زیباتر به نظر می‌رسند و هم به هنگام استفاده احساس خشنودی را برای شما به ارمغان می‌آورند. چه بسا بی‌دقتی در هنگام اتوکاری، به سوختن، خراب شدن و در نهایت به از بین رفتن آنها منجر می‌شود.

وسایل و لوازم مورد نیاز

اتو (بخار یا معمولی)

میز اتو

توجه: اگر میز اتو در دسترس نیست می‌توان از پارچه‌ی چند لای تمیزی به رنگ سفید برای زیر اتوکاری استفاده کرد. بهتر است از جنس پنبه‌ای یا کتان انتخاب شود تا در برابر حرارت اتو مقاوم باشد. همچنین اگر پارچه نقشدار باشد، ممکن است در اثر حرارت اتو، رنگ نقوش پارچه به لباس شما منتقل شود و لباس شما را خراب کند.

اکنون در این بخش، شما با

اتو کشی پیراهن مردانه (شمیزیه) آشنا می‌شوید. قبل از شروع، به رعایت نکات ایمنی در هنگام استفاده از وسایل برقی دقت کنید و سپس درجه حرارت اتو را روی درجه مناسب تنظیم کنید.

پیراهن مردانه

اتوی میچ و آستین: ابتدا میچ

را از سمت داخل و سپس از سمت روی آن اتو کنید؛ همچنین آستین را در امتداد سرشانه پهن کرده و صاف اتو کنید.

اتوی جلوی پیراهن : قسمت
جلوی پیراهن را صاف روی میز اتو
پهن کنید، آن گاه سرتاسر آن را اتو
کنید. (هر دو طرف قسمت جلو را
به طور جداگانه اتو کنید.)

اتوی یقه : ابتدا پشت یقه و
پایه آن را اتو بزنید؛ توجه داشته باشید
هرچه پشت یقه بهتر اتو زده شود،
قسمت روی آن صاف تر می شود.

اتوی روی یقه : قسمت روی
یقه و پایه آن را اتو بزنید و سپس یقه را
به سمت پشت پایه تازده، اتو کنید.

اتوی پشت : پشت پیراهن را
طوری روی میز قرار دهید که بتوانید
برش پشت را به راحتی اتو بزنید و
سپس پیراهن را روی میز پهن کنید و
سرتاسر قسمت پشت را از داخل به
خوبی اتو کنید.

اتوی سر شانه : پیراهن را
مطابق شکل، روی میز پهن کنید و خط
تای سر شانه را در امتداد تای آستین،
اتو کنید.

تا کردن پیراهن مردانه : تا کردن پیراهن پس از اتو با اهمیت تلقی می شود؛ زیرا با تا کردن صحیح می توان اتوی آن را حفظ کرد.

ابتدا دگمه ها را ببندید و پیراهن را طوری روی میز پهن کنید که پشت آن نمایان باشد. کناره پشت را یک تا بزنید و سپس آستین را عمود بر روی پیراهن قرار داده، آن را برگردانید و تقریباً از نیمه، مطابق شکل تا بزنید.

حالا قسمت پایین پیراهن (لبه) آن را به طرف داخل تا کنید و سپس به طرف بالا مطابق شکل تا بزنید.

فعالیت عملی ۲

دانش آموزان عزیز، در این بخش با مراحل دوخت کوسن چهل تکه آشنا می شوید.

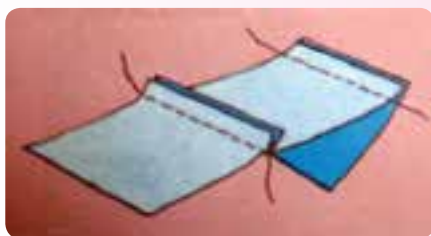
در این مدل، اندازه قطعات و تعداد قطعات قابل تغییر است.

وسایل و لوازم لازم

پارچه به رنگ های گوناگون به تعداد ۴۹ قطعه ۸×۸ سانتی متر (۲۵ قطعه رنگ های روشن، ۲۴ قطعه رنگ های تیره)

پارچه‌ای به اندازه 44×44 سانتی‌متر به جنس تترن با چلوار و رنگ یکی از قطعات پارچه به دلخواه

روشن دوخت: قبل از برش، پارچه باید کاملاً صاف و بدون چروک باشد (در صورت چروک بودن آن را اتو کنید).

سپس به صورت ردیف هر مربع را به مربع دیگر با فاصله یک سانت درز گرفته و متصل کنید.

سپس در هر ردیف، ۷ مربع به هم متصل کنید. اکنون هر ردیف را به ردیف بعدی دوخت نمایید. (دقت شود که درزها به یک اندازه و در هر ردیف، گوشه‌های هر مربع به هم سنجاق شده بدوزید).

بعد از اینکه همهٔ پارچه‌ها به هم وصل شدند، قطعهٔ پارچهٔ 44×44 سانتی‌متر را به پشت این چهل تکه از هر طرف بدوزید.

اکنون می‌توان از آن به عنوان روبهٔ یک کوسن یا بالشت زیر پا روی صندلی یا به دلخواه از آن استفاده کرد.

چیدمان تکه‌ها را می‌توانید به سلیقهٔ خودتان طراحی و شکل دهید.

خودآزمایی و مرور درس

- ۱- خطوط طراحی لباس به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ نام ببرید.
- ۲- برای نگهداری از پوشاک چه نکاتی را باید رعایت کرد؟
- ۳- علامت مثلث خالی نشان دهنده مجاز بودن شستن لباس با مواد و می‌باشد.
- ۴- چه لباس‌هایی را نباید آویزان کرد؟ چرا؟
- ۵- ویژگی خطوط افقی در طراحی لباس چیست؟

کشاورزی

۱- باغبانی

۲- دامپروری

۳- صنایع غذایی

۱- باغبانی

با هم بیاموزیم

ابزار و وسایل باغبانی

گیاهان آپارتمانی

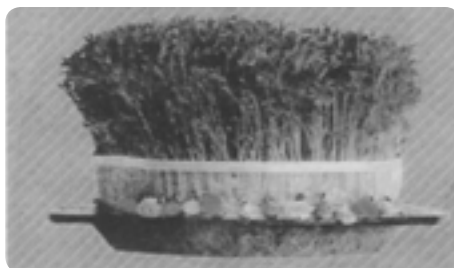
مراقبت‌های پس از کاشت

درختکاری

تأسیسات باغبانی

فعالیت‌های عملی

در سال‌های گذشته، شما تا حدودی با دانش کاشت و پرورش گیاهان، آشنا شدید. مطالعه و آگاهی از علوم مخصوصاً زراعت و باغبانی، انسان را به مبدأ آفرینش نزدیک‌تر می‌کند. باغبانان و کشاورزان طبیعت را لمس می‌کنند و با احساس گیاه، آشنا می‌شوند. دقت در هر اندامی از گیاه انسان را به شگفتی وامی‌دارد.

از سال گذشته چه آموخته‌اید؟

به سؤالات زیر پاسخ دهید :

۱- گل‌ها را از نظر دوره زندگی چگونه تقسیم‌بندی می‌کنند؟

۲- محل نگهداری گل‌های ذکر شده را در زیر بنویسید.

الف) ختمی، شب‌بو.....

ب) حسن یوسف، دیفن باخیا.....

۳- مراحل کشت گندم را بنویسید.

کار در کلاس

قسمت‌های مورد استفاده سبزی‌های زیر را بنویسید.

الف) هویج، تربچه.....

ب) اسفناج، کاهو.....

ج) خیار، بادمجان.....

د) نخود سبز، باقلا سبز.....

ابزار و وسایل باغبانی

به تصویر بالا نگاه کنید و سپس به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱- کدام یک از ابزار و وسایل را می‌شناسید؟ نام ببرید.

۲- کاربرد کدام یک از ابزار را می‌دانید؟ نام ببرید.

۳- آیا ابزار و وسایل دیگر باغبانی را می‌شناسید؟

کار در کلاس

با توجه به تصاویر فوق و بحث گروهی جاهای خالی را کامل کنید.

نام وسیله

کاربرد

تهیه قلمه و قطع شاخه‌های اضافی

.....

.....

شن کش

چاله کنی - زیر و رو کردن خاک پای درخت

.....

.....

چاقو

فعالیت عملی ۱

به فروشگاه‌های کشاورزی و یا فروشگاه‌های دیگری که وسایل و ابزار کشاورزی دارند، مراجعه و فهرستی از وسایل و ابزار کشاورزی و کاربرد آنها را تهیه نمایید.

تأسیسات باغبانی

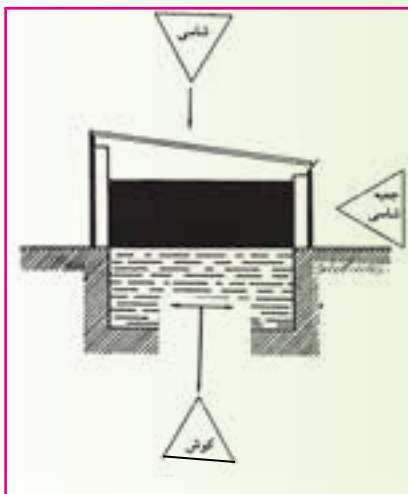

به تصاویر بالا بنگرید، پس از خواندن متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.
منظور از تأسیسات باغبانی، فراهم کردن مکان‌هایی است که در آنها بعضی از شرایط رویش برای گیاهان باغی از نظر رطوبت، هوا، حرارت، بستر، و میزان نور به طور دلخواه فراهم و قابل کنترل باشد؛ مانند: کوش، شاسی و گلخانه.

۱- آیا تأسیسات فوق را می‌شناسید؟

۲- در چه مکانی این تأسیسات را دیده‌اید؟

بیشتر بدانید

کوش: عبارت است از توده‌ای از پهن تازه و کهنه و برگ خشک روی هم انباشته شده که بر اثر فعالیت باکتری‌های مختلف تجزیه و تخمیر شده، تولید حرارت می‌کند.

شاسی: عبارت است از جعبه‌ای بدون کف به شکل مکعب مستطیل که سقف و اطراف آن شیشه‌ای است و برای استفاده از حداکثر روشنایی و حرارت آفتاب، دیواره جنوبی آن کوتاه‌تر از دیواره شمالی ساخته می‌شود.

گلخانه: مکان محدودی است که در آن با استفاده از تجهیزات مختلفی، عوامل محیطی قابل کنترل و برای نگهداری یا پرورش گیاهان زینتی و پیش رس کردن بعضی از محصولات استفاده می‌شود.

تجهیزات گلخانه: در احداث گلخانه، تجهیزات و

لوازمی برای کنترل عوامل محیطی استفاده می‌شود، مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از: وسایل گرم‌کننده (بخاری - استفاده از لوله‌های آب گرم یا بخار آب)، وسایل خنک‌کننده (کولر آبی و گازی - سایه دادن)، وسایل تهویه (ایجاد دریچه هواکش)، وسایل تنظیم نور (نور مصنوعی - سایه دادن با پارچه تیره) و وسایل آبیاری (لوله کشی یا مه پاش).

کولر آبی و گازی

مه پاش

فعالیت عملی ۲

به یکی از گلخانه‌های منطقه خود مراجعه و گزارشی از تجهیزات داخل آن تهیه نمایید. یا فیلم گلخانه توسط دبیر محترم نمایش داده شود، سپس از دانش‌آموزان خواسته شود تا گزارشی از مشاهدات خود را بنویسند.

گیاهان آپارتمانی

به تصاویر مقابل نگاه کنید، سپس به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱- آیا این گیاهان را دیده‌اید؟

۲- نام هر کدام را که می‌دانید بنویسید.

۳- در منزل شما (در حیاط و یا داخل

ساختمان) چه گیاهانی وجود دارد؟

گیاهان آپارتمانی به گیاهانی گفته می‌شود که در شرایط گلخانه و درون خانه قابل پرورش و نگهداری‌اند. این گیاهان نمی‌توانند تغییرات فاحش شرایط محیطی را تحمل کنند و باید دور از هوای آزاد آنها را مراقبت و نگهداری کرد و علاوه بر مراقبت‌های عمومی گیاهان، به مراقبت‌های ویژه‌ای نیاز دارند تا به خوبی ادامه حیات دهند.

تقسیم‌بندی گیاهان آپارتمانی بر حسب نیاز به نور

آفتاب دوست

شمعدانی

سایه دوست

عنبره

سایه، آفتاب دوست

گل گندمی

بگونیا

شمعداد

کرو تون

کاکتوس

دیفن باخیا

فاشقی

تقسیم‌بندی گیاهان آپارتمانی برحسب نیاز به آب

نیاز به آب کم

کاکتوس

نیاز به آب متوسط

پتوس

نیاز به آب زیاد

مارانتا

سانسوریا

شلفرا

نخل مرداب

بیشتر بدانید

- تقسیم‌بندی گیاهان آپارتمانی برحسب نیاز حرارت
- ۱- گیاهان نیازمند به هوای گرم : حداقل به ۱۶ تا ۱۸ درجه سانتی‌گراد و حداکثر ۲۷ تا ۳۰ درجه حرارت نیاز دارند : **دیفن باخیا - کاکتوس‌ها - سانسوریا**
 - ۲- گیاهان نیازمند به هوای ملایم : حداقل به ۱۰ تا ۱۳ درجه سانتی‌گراد و حداکثر ۱۸ تا ۲۲ درجه حرارت نیاز دارند : **مارچوبه - برگ عبائی - فیلوندرون**
 - ۳- گیاهان نیازمند به هوای خنک : حداقل به ۵ تا ۸ درجه سانتی‌گراد و حداکثر ۱۳ تا ۱۶ درجه حرارت نیاز دارند : **اروکاریا - اکیوبا (شمشاد ژاپنی) - موجسب**

سازگار کردن گیاه با محیط جدید :

هنگامی که گیاه آپارتمانی را از گل فروشی یا گلخانه به منزل منتقل می کنید، مدتی طول می کشد تا گیاه با محیط جدید سازگار شود؛ به این دوره «دوره سازگاری» می گویند.

با دستورالعمل های زیر می توانید سازگاری گیاه را با محیط جدید افزایش دهید.

۱- در هفته اول در آبیاری گیاه با توجه به نیاز آن غفلت نورزید تا ریشه ها بتوانند کمبود آب را جبران کنند.

۲- برگ پاره ای از گیاهان به منظور کاهش تعریق با آب روی برگ آنها اسپری کنید.

۳- گلدان را در روزهای اول در محیط نسبتاً خنک (۱۳ تا ۱۶ درجه سانتی گراد) نگهداری کنید. چون این عمل باعث تقلیل فعالیت گیاه و کاهش تعریق و تبخیر آب می شود.

۴- از تابش مستقیم نور خورشید به گیاه جلوگیری کنید، حتی اگر گیاه نور دوست باشد.

۵- از دادن کود به گیاه تا سه ماه بعد از خرید خودداری نمایید؛ زیرا در هنگام خرید به اندازه کافی کود در گلدان وجود دارد.

۶- در مورد گیاه خریداری شده با فروشنده مشورت نمایید و در مورد شرایط جدید، کسب

اطلاع نمایید.

گیاهانی که نیازمند دمای بیشتر هستند و شاخه های افتاده دارند از سقف آویزان کنید به نحوی که مزاحم تردد اشخاص نباشند.

گیاهانی را که نیاز به نور بیشتری دارند پشت پنجره های نورگیر قرار دهید.

گلدان های سنگین وزن و بلند را در کف اتاق ها قرار دهید.

از گلدان های دارای زیرگلدانی و سبک و ظریف می توانید برای تزئین دکوراسیون استفاده نمایید.

می توان از گلدان هایی با پایه های متحرک به منظور پر نمودن فضای خالی استفاده نمود.

به منظور زیباسازی و تزئین دیوار اتاق ها می توانید از گلدان هایی با شاخه رونده استفاده کنید.

درختکاری

زندگی درختان و مراقبت از آنها مخصوصاً درختان میوه، آن قدر مهم است که هر اقدام و تصمیم‌گیری خطا توسط افراد ناآگاه باعث از بین بردن سرمایه، نیروی کار و زحمات زیادی خواهد شد. به طور کلی برای ایجاد باغ و درختکاری لازم است، مطالعات و اقدام‌های جدی و دقیق انجام گیرد.

مراحل مطالعه و بررسی ایجاد باغ

عوامل محیطی	عوامل اقتصادی	انتخاب نهال	تهیه زمین باغی
حرارت	هزینه	قوی	تسطیح و قطعه‌بندی زمین
شیب	تولید	سالم	
زمین	وضعیت بازار	بدون زخم	
نور	و ...	و ...	
و ...			

مطالعه عوامل محیطی: عواملی است که مستقیماً بر چگونگی رشد و نمو و باردهی درخت تأثیر می‌گذارند؛ مانند حرارت، نور، خاک و آب.

مطالعه عوامل اقتصادی: هدف از احداث باغ، دستیابی به سود و صرفه اقتصادی است.

انتخاب نهال: نوع درخت مورد نظر با توجه به عوامل محیطی و اقتصادی انتخاب می‌شود و باید خصوصیات ظاهری خوبی داشته باشد.

تهیه زمین باغ: این مرحله از احداث باغ شامل تسطیح و قطعه‌بندی زمین مورد نظر است.

تهیه نقشه درختکاری و کاشت نهال: وقتی که زمینی کاملاً آماده و قطعه‌بندی شد؛ موقع پیاده کردن طرح و نقشه باغ و کاشت نهال فرا می‌رسد.

نقشه باغ: نقشه تعیین‌کننده محل کاشت هر درخت است، برای تهیه نقشه لازم است فاصله بین درختان تعیین و مشخص شود.

بیشتر بدانید

حدود فاصله کشت درختان			
نام گیاه	فاصله به متر	نام گیاه	فاصله به متر
انار	۲-۴	گیلاس، آلبالو	۵-۷
آلبالو، گوجه، هلو	۵-۶	پسته	۷-۹
گلایی، سیب، بادام	۵-۷	گردو	۱-۱۵

پس از تعیین فاصله، باید تصمیم به انتخاب روش کاشت نهال گرفت که معمولاً به سه روش : مربع؛ مستطیل و لوزی انجام می پذیرد.

کاشت نهال: پس از تعیین کاشت، نهال را با رعایت کلیه ضوابط و مراقبت های ویژه کاشت و گودال هایی که به همین منظور حفر شده است کاشته و سپس آبیاری نمایید.

قیم (تکیه گاه)

ضمناً پس از کاشت درخت، قیم گذاشته شود.

بحث گروهی

یک نهال مرغوب از نظر خصوصیات ظاهری چه مشخصاتی باید داشته باشد؟

فارس با بیش از هفت میلیون اصله نهال، مقام اول را در کشور دارد. در حال حاضر سی و سه نهالستان مجوزدار در چهارده شهرستان از جمله مرودشت، شیراز، نیریز، سپیدان، اقلید، فسا و... با ظرفیت سالانه بالغ بر ۱۰ میلیون اصله نهال و نشا وجود دارد که به

تولید انواع نهال‌های گرمسیری و نیمه گرمسیری مانند خرما، زیتون، مرکبات، انار و انجیر و نهال‌های سردسیری شامل انگور، بادام، گردو، زردآلو، سیب، هلو و شلیل فعال‌اند.

فعالیت کلاسی

- ۱- آیا درختان فوق را می‌شناسید؟ نام هر یک را زیر آن بنویسید.
- ۲- هر کدام از آنها بیشتر در کدام منطقه کشت می‌شوند، نام منطقه یا مناطق را نیز بنویسید.
- ۳- آیا می‌دانید در هنگام کاشت نهال و تا زمانی که کاملاً قوی شود از قیم استفاده می‌شود؟ توضیح دهید.

مراقبت‌های پس از کاشت : مراقبت‌های ویژه مانند آبیاری، هرس، مبارزه با علف‌های هرز و آفات، کود دادن و نرم کردن خاک پای درختان در زمان‌های مشخصی انجام می‌شود که به توضیح تعدادی از آنها می‌پردازیم.

آبیاری: آبیاری عبارت است از تأمین نیاز آبی گیاهان به طوری که به رشد مناسب برسد. منابع تأمین کننده آب مورد نیاز برای آبیاری عبارت اند از: چاه، رودخانه، چشمه و قنات.

روش های آبیاری: به هر روشی که بتوان آب را به گیاه رساند و رطوبت مورد نیاز آن را تأمین کرد روش های آبیاری گفته می شود و به طور کلی به سه دسته تقسیم می شوند:

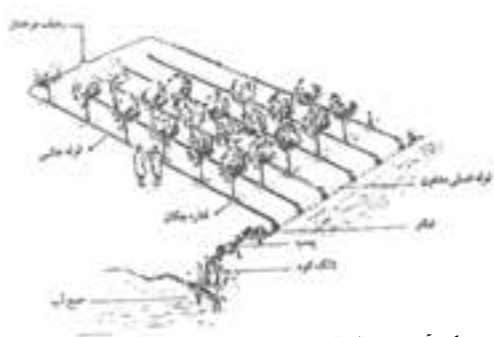
۱- آبیاری غرقابی: این روش ساده ترین و رایج ترین شیوه آبیاری است.

۲- آبیاری تشتکی: در این روش، با توجه به سن و کوچک و بزرگ بودن درختان، تشتکی به قطر ۵۰ سانتی متر تا ۲ متر دور درخت به وجود می آورند و با هدایت آب از جوی به داخل آن، درختان را آبیاری می نمایند.

۳- آبیاری تحت فشار: متداول ترین روش آن آبیاری قطره ای است.

نمایی از آبیاری به شیوه تشتکی

شبکه آبیاری قطره ای

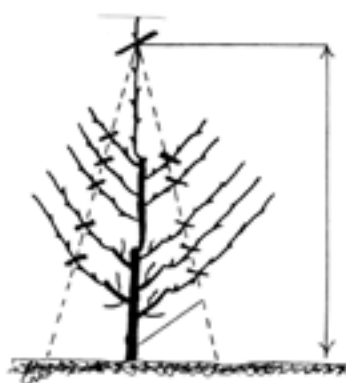
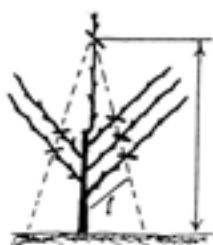
؟ فکر کنید

آیا روش های دیگری برای آبیاری درختان می توانید پیشنهاد دهید؟

هرس: عبارت است از پیرایش و حذف قسمت یا تمامی اندام های درخت به منظور ایجاد شادابی، زیبایی و مخصوصاً به دست آوردن محصول مرغوب به اندازه مطلوب.

هرس درخت در یک مرحله شکل دادن و قطع شاخه‌های زاید

هرس درختان چگونه موجب مرغوب شدن محصول می‌شود؟

آفات، بیماری‌ها و علف‌های هرز

آفات: به جانورانی گفته می‌شود که به گیاه و اندام‌های گیاهی و محصولات کشاورزی آسیب می‌رسانند؛ مانند موش، گنجشک و حشرات.

بیماری: به عواملی گفته می‌شود که اختلالاتی در شرایط حیاتی گیاه ایجاد و به آن آسیب می‌رساند؛ مانند: قارچ‌ها و ویروس‌ها که در نهایت باعث بروز علائم قابل رؤیت در گیاه می‌شود؛ مانند: سفیدک خیار، سیاهک جو، زنگ زرد و سیاه غلات.

علف‌های هرز: رویش هر گیاه متفاوت با گیاه اصلی در محل کشت گیاهان کاشته شده به عنوان علف هرز خوانده می‌شود؛ مانند: پیچک، گل گندم.

روش‌های عملی پیشگیری، کنترل و از بین بردن آفات و بیماری‌های گیاهان:

۱- کنترل مکانیکی: جمع‌آوری کامل آفات و گیاهان آلوده و یا بیمار و از بین بردن آنها

۲- کنترل زراعی: با استفاده از شخم، تناوب، روش کاشت و آبیاری مناسب انجام می‌پذیرد.

۳- کنترل شیمیایی: استفاده از ترکیبات سمی شیمیایی به منظور پیشگیری و کنترل جمعیت آفات که به صورت‌های مایع، گرد، پودر، طعمه مسموم و یا به صورت گاز به کار برده می‌شوند. استفاده از سموم شیمیایی توصیه نمی‌شود؛ زیرا مضرات آن عبارت‌اند از: خطر روی انسان و دام، خطر روی گیاه، خطر روی حشرات مفید.

تحقیق کنید

در منطقه شما چه آفات و بیماری‌های گیاهی و روی کدام گیاهان وجود دارد و برای مبارزه با آنها چه اقدامی می‌شود؟

آفات

کنه

کفش دوزک

شته

سن

بیماری ها

سفیدک پودری

لکه تاولی سیب

لکه سیاه گردو

علف های هرز

گل خورشیدی

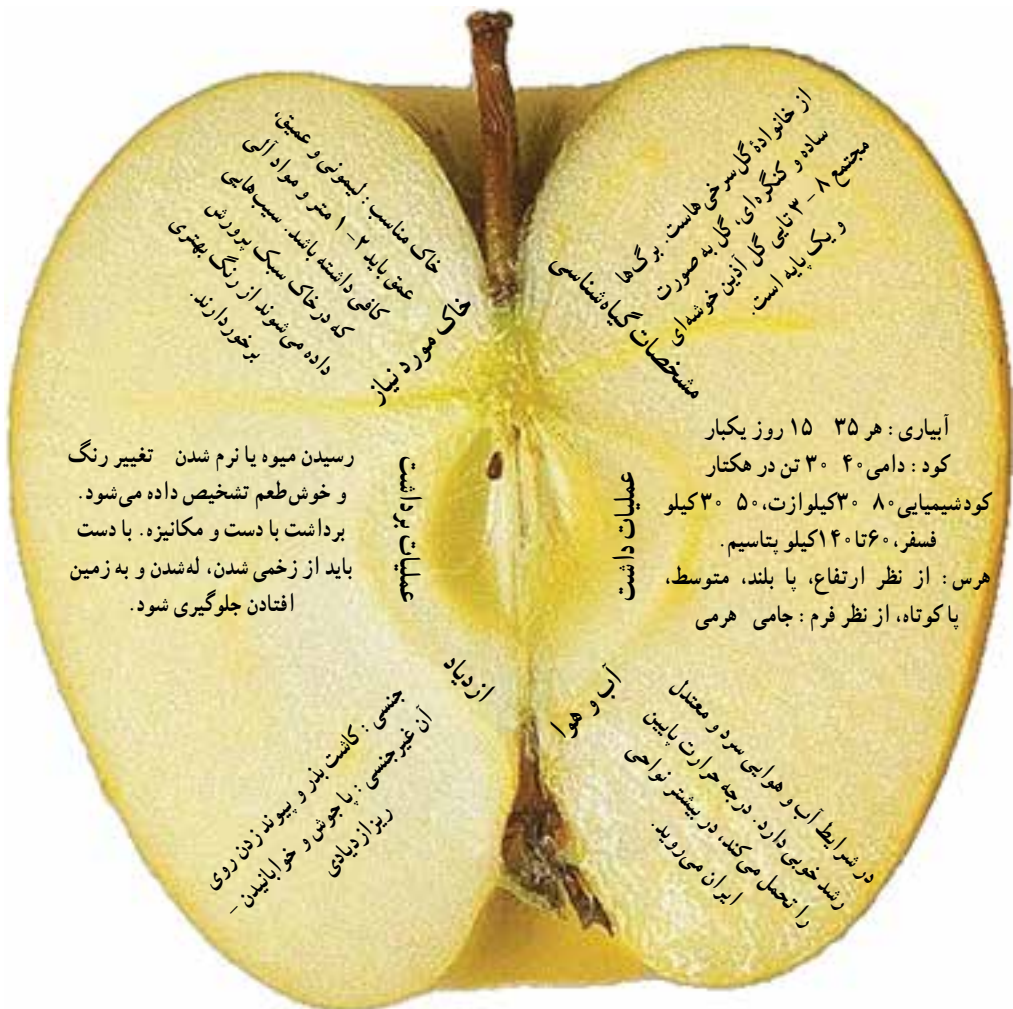
شقایق وحشی

مرغ

گفت و گو کنید

چه حشراتی مفیدند؟ فواید آنها را بیان کنید.

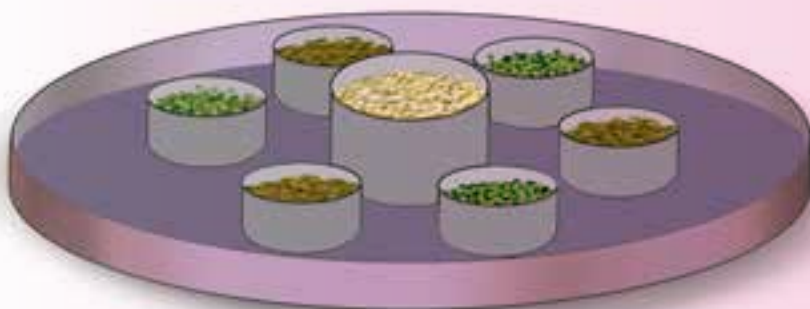

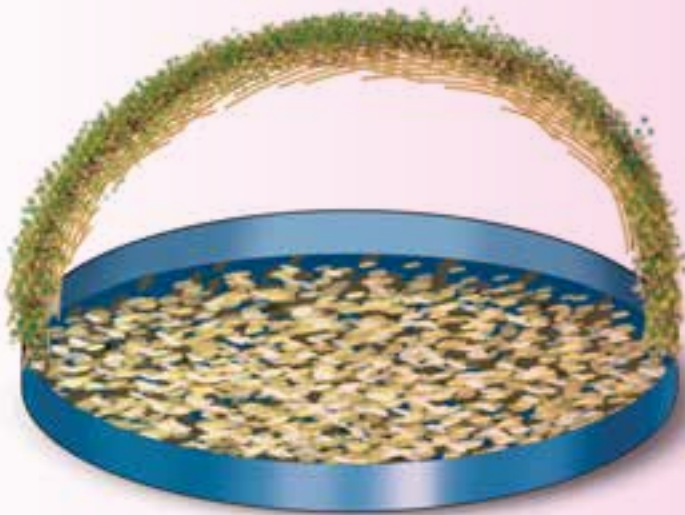
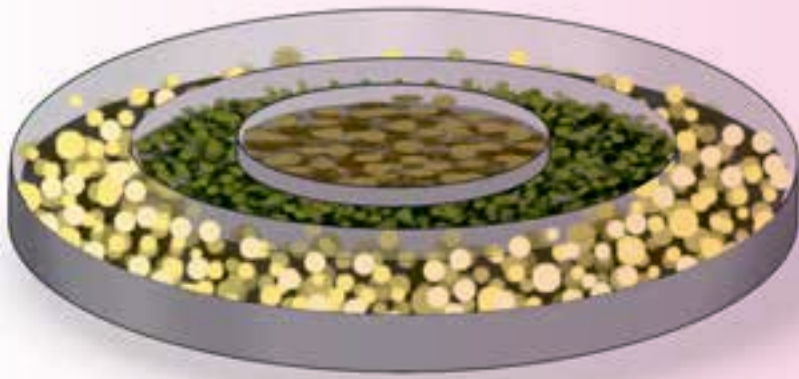
بعد از مطالعه نمودار فوق، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- ۱- آیا درخت سیب را دیده‌اید؟ درخت گلابی را چطور؟ به نظر شما فرق آنها چیست؟
- ۲- روش تکثیر سیب را بنویسید.
- ۳- در کدام خاک سیب رنگ بهتری دارد؟

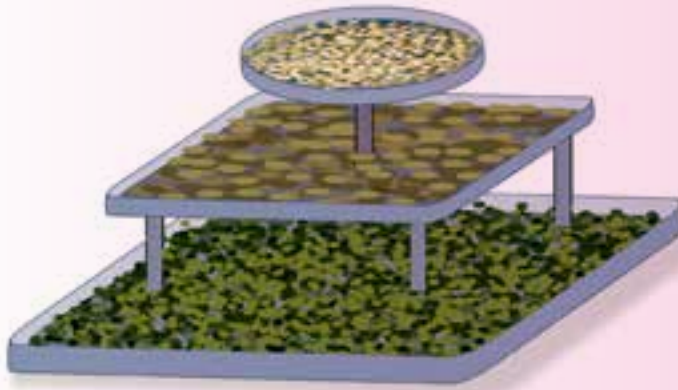
فعالیت عملی ۱

نمونه‌هایی از سبز کردن سبزه عید

توجه : ابعاد و رنگ ظروف بستگی به سلیقه دانش آموز دارد.
بذور انتخابی را به دلخواه می توان استفاده کرد.
طرح و مدل را می توان تغییر داد.

فعالیت عملی ۲

به منظور آشنایی بیشتر با میوه و میوه کاری منطقه خود بازدیدی از باغ های میوه منطقه خود انجام دهید، ضمن جمع آوری برگ و بذر و میوه ها به صورت گروهی یک مجموعه تهیه نمایید.

فعالیت عملی ۳

کاشت یک نوع درخت : مطابق مراحل کاشت و برداشت درختان در قسمت های گذشته، نهال یک نوع درخت را کاشته و از آن مراقبت نمایید.

۲- دامپروری

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ.
و خدا به زنبور عسل وحی کرد که از کوه‌ها و درختان و سقف‌های رفیع منزل گیرید.

سورة نحل، آیه ۶۸

به تصاویر بالا نگاه کنید.

۱- فواید هریک از حیوانات بالا را نام ببرید.

۲- کدام یک از حیوانات بالا در منطقه شما پرورش داده می‌شوند؟

۳- آیا در منطقه شما کارخانه یا واحدی برای تولید محصولات دامی وجود دارد؟

در سال‌های گذشته با اهمیت دامپروری و پرورش دام و طیور آشنا شدید؛ شما امسال با کلیاتی دربارهٔ پرورش زنبور عسل، کرم ابریشم و ماهی آشنا خواهید شد.

کرم ابریشم

کرم ابریشم از جمله حشراتی است که از آن به منظور تولید پيله جهت استفاده در صنعت ابریشم‌کشی پرورش داده می‌شود. دورهٔ زندگی این حشره، چهار مرحلهٔ تخم، لارو، شفیره و پروانه می‌باشد و در مرحلهٔ لاروی از برگ درخت توت تغذیه می‌کند. به دلیل مناسب نبودن شرایط اقلیمی، پرورش کرم ابریشم در استان فارس محدود است.

پرورش زنبورعسل

زنبورعسل مانند بیشتر حیوانات اهلی از ابتدای خلقت بشر با او همراه بوده و بشر آنها را با خود به مکان‌های مختلف انتقال داده است و امروزه در تمام دنیا به جز مناطق قطبی این حشره زندگی می‌کند. هدف اصلی از پرورش زنبورعسل تولید فراورده‌هایی مثل عسل و موم است. زنبورعسل علاوه بر تولید عسل، گرده افشانی گیاهان را انجام می‌دهد که باعث افزایش کمی و کیفی محصولات کشاورزی می‌گردد. پرورش زنبور عسل در استان فارس نیز همانند دیگر مناطق ایران انجام می‌شود و بیشترین واحدهای تولیدی عسل استان فارس در شهرهای آباده، اقلید، شیراز، سپیدان و کازرون است.

محل نگهداری زنبورعسل را کندو می‌نامند که انواع قدیمی و جدید آن را در تصاویر مقابل مشاهده می‌کنید. داخل هر کندوی زنبورعسل معمولاً یک ملکه، تعداد زیادی کارگر و تعداد کمی زنبور نر وجود دارد.

تحقیق کنید

- ۱- کندوهای موجود در مزارع پرورش زنبورعسل استان فارس از کدام نوع است؟ علت تفاوت آنها چیست؟
- ۲- عسل در درمان چه بیماری‌هایی مؤثر است؟

ملکه: ملکه در کندوی زنبور عسل، مادر کلنی یا اجتماع است. عمر ملکه ۵-۶ سال است، اما بهترین سال‌های بازدهی او در دو سال اول عمر آن است.

زنبور نر: زنبور عسل نر از نظر جثه از ملکه و کارگر بزرگ‌تر، اما فاقد نیش است و به‌طور متوسط ۲۲ روز عمر می‌کند.

زنبور کارگر: زنبوران کارگر از نظر جثه کوچک‌ترین افراد کندو هستند و تمام فعالیت‌های یک کندو را به عهده دارند. زنبوران کارگر وظیفه آماده کردن سلول برای تخمک‌گذاری ملکه، تمیز نگه داشتن داخل کندو، ساختن لانه، دفاع از کندو و ساختن عسل را برعهده دارند. کارگرها، کلیه کارهای ملکه مانند تمیز کردن، غذا دادن و محافظت از ملکه را برعهده دارند.

تحقیق کنید

کارگر

ملکه

نر

شکل روبه‌رو هریک از زنبوران معرفی شده در قسمت بالا را نشان می‌دهد؛ وظایف زنبور ملکه و زنبور نر را با استفاده از منابع علمی مرتبط در یک جدول تنظیم کنید و در کلاس ارائه دهید.

زنبور عسل در حال جمع آوری گرده و شهد گل

تغذیه زنبور عسل : غذای زنبور عسل از

طریق طبیعی و مصنوعی تأمین می‌شود. در تغذیه طبیعی، زنبور عسل از گرده گل و شهد استفاده می‌کند. گرده گل، منبع مهم مواد پروتئینی، چربی، مواد معدنی و ویتامین برای زنبور عسل است. شهد گل از انواع قندها و آب تشکیل شده است و برای تولید عسل استفاده می‌شود.

در تغذیه مصنوعی از شربت (شکر و آب) استفاده می‌شود. غلظت شربت به عواملی از جمله فصل بستگی دارد. در بهار برای تهیه شربت از یک قسمت آب و یک قسمت شکر استفاده می‌شود؛ در حالی که در زمستان شربت را از سه قسمت آب و پنج قسمت شکر تهیه می‌کنند.

تحقیق کنید

- ۱- چرا نسبت‌های مورد استفاده برای تهیه شربت در فصل‌های مختلف با هم متفاوت است؟
- ۲- تولید عسل یک کندو به چه عواملی بستگی دارد؟

مزرعه زنبورداری در شهر قائمیه از توابع استان فارس

نقش بهداشت در جلوگیری از بروز بیماری زنبور عسل :

اجتماعی زندگی می کند؛ به همین دلیل، بیماری در میان آنها به سرعت شایع می شود. از این رو، رعایت موارد بهداشتی جهت جلوگیری از بروز بیماری بسیار مهم است. برای پیشگیری از بروز بیماری در کندو باید اقدامات زیر را انجام داد :

- ۱- نظافت کندو و محل آن
- ۲- ضد عفونی کردن ابزار زنبورداری بعد از هر بازدید
- ۳- نگهداری کندو در محل خشک، به ویژه در زمستان
- ۴- از بین بردن آب های راکد اطراف کندو
- ۵- دور کردن کندوی مریض از زنبورستان و سوزاندن لاشه زنبوران مرده.

بیشتر بدانید

امروزه در تولید نوشیدنی های غیرالکلی؛ استفاده از عسل رو به گسترش است. دلایل آن را می توان در توزیع گسترده نوشیدنی های انرژی زا یافت. نوشابه های عسلی اغلب با آلبیمو برای ایجاد طعم مطبوع و مزه ترش ترکیب می شوند و اغلب سایر معطرکننده هایی مثل آب سیب به آنها اضافه می شود. در سال ۱۹۹۰ بیش از ۴۰ نوع نوشابه عسلی در ژاپن وارد بازار شده است که از این میان می توان کوکاکولا (ترکیبی از عسل - آلبیمو) در توکیو را نام برد.

تکثیر زنبور عسل :

زنبور عسل به دو صورت تکثیر می یابد که شامل تکثیر طبیعی و مصنوعی است.

۱- تکثیر طبیعی : این عمل، به صورت غریزی در زنبور انجام می شود؛ به این گونه که در اواخر اردیبهشت ماه ملکه در یک روز آفتابی با تعدادی از زنبوران از کندو خارج می شود و روی شاخه درختان، دیوار یا جای مناسب دیگری مستقر می شود. در این هنگام، زنبوردار با قرار دادن کندو در زیر شاخه درخت و تکان دادن ناگهانی شاخه، زنبوران را به درون کندو انتقال می دهد.

۲- تکثیر مصنوعی : در این روش از یک کندوی قوی که دارای تعداد زیادی زنبور جوان است، برای گرفتن بچه مصنوعی استفاده می شود. برای این کار یک کندوی خالی آماده می کنیم؛ سپس چهار قاب (درون هر کندو حدود ده قاب وجود دارد) که روی آن زنبورهای کارگر و ملکه قرار

دارند را به کندوی جدید انتقال می‌دهیم. قابی که ملکه روی آن قرار دارد را درون کندو قرار داده و سه قاب دیگر را درون کندو تکان داده و سپس درب کندو را بسته و به محل مناسب انتقال می‌دهیم.

پرورش آبزیان

یکی دیگر از شاخه‌های دامپروری تکثیر و پرورش آبزیان است که به منظور تأمین منابع پروتئینی مورد نیاز انسان، توسعه یافته است. پرورش ماهی در شرایط موجود نسبت به پرورش انواع طیور نیاز کمتری به سرمایه‌گذاری و همچنین غذا و دارو دارد. از طرفی به دلیل ضایعات کمتر برای سرمایه‌گذاری، مقرون به صرفه است و می‌تواند در توسعه اقتصادی کشور مؤثر باشد. با توجه به این شرایط تولید و تکثیر ماهی در استان فارس رشد چشمگیری داشته است که بیشترین استخرهای پرورش ماهی در شهرستان سپیدان دیده می‌شود.

استخر پرورش ماهی قزل‌آلا در شهرستان سپیدان

ماهیان پرورشی را به دو دسته بزرگ سردابی و گرمابی تقسیم می‌کنند. ماهیان گرمابی: یک دسته از ماهیان گرمابی، کپور ماهیان هستند که در دمای 18°C به بالا به خوبی تغذیه، رشد و تکثیر می‌شوند. بهترین دما برای رشد آنها $25-28^{\circ}\text{C}$ می‌باشد. این دسته از ماهیان بیشتر در استخرهایی که کف آنها خاکی است پرورش داده می‌شوند.

کپور ماهیان به چهار دسته زیر تقسیم می شوند :

۱- **کپور معمولی** : منبع تغذیه این ماهی از غذاهای موجود در کف استخر پرورش می باشد و ۲۵-۳۰ درصد از تولیدات ماهیان گرمایی را به خود اختصاص می دهد.

کپور معمولی

کپور علفخوار

۲- **کپور علفخوار** : غذای این ماهیان

فیتوپلانکتون ها و جلبک ها است.

۳- **کپور نقره ای** : این ماهیان به وسیله

دهان آب را تصفیه و از موجودات ریز آن استفاده می کنند.

۴- **کپور سرگنده (بیگ هد)** : این ماهیان

شبیه به کپور نقره ای اند و از جانوران ریز آب یا زئوپلانکتون ها به عنوان غذا استفاده می کنند.

ماهی کپور در مناطقی مانند فیروزآباد و

مرو دشت پرورش داده می شود.

کپور نقره ای

ماهیان سردابی : این گونه ماهیان در آب‌هایی با دمای $10-8^{\circ}\text{C}$ پرورش داده می‌شوند و بهترین گونه برای پرورش ماهیان سردابی، قزل‌آلای رنگین کمان است که برای اولین بار در استان فارس در سال ۱۳۵۴ با رهاسازی (انتقال بچه ماهیان از حوضچه‌های تکثیر به حوضچه‌های پرورش) چند صد قطعه بچه ماهی در چشمه بناب آغاز شد. پرورش ماهی قزل‌آلا به دو صورت پرورش در قفس و پرورش در استخرهای بتنی صورت می‌گیرد.

پرورش در قفس : به گونه‌ای است که قفس‌ها در دریاچه‌های آب‌شیرین و یا سدها قرار داده می‌شوند و ماهیان درون این قفس‌ها پرورش یافته و مورد تغذیه قرار می‌گیرند.

پرورش در حوضچه‌های بتنی : در مسیر رودخانه‌هایی که آب‌شیرین دارند استخرهای بتنی ساخته می‌شود و آب این رودخانه‌ها و چشمه‌ها را به سمت استخر پرورش هدایت می‌کنند تا ماهیان در آن پرورش یابند.

؟ فکر کنید

انواع دیگر ماهیان سردابی را نام ببرید.

ساخت استخر پرورش ماهی در شهرستان سپیدان

پرورش قزل‌آلا در قفس

کارخانه بسته‌بندی قزل‌آلا در شهرستان سپیدان

استخر پرورش بچه ماهی در شهرستان سپیدان

بررسی کنید

با کمک گروه بررسی کنید که چرا امروزه در استان فارس پرورش آبزیان اهمیت بیشتری یافته است.

تغذیه ماهیان: غذای ماهی به دو صورت طبیعی و ترکیبی تأمین می‌شود. به همه موجودات گیاهی و جانوری که ماهی در استخر از آن تغذیه می‌کند، غذای طبیعی می‌گویند. غذای اصلی ماهیان کپور به صورت طبیعی تأمین می‌شود.

ترکیبی از غذاهای مختلف با توجه به نیاز ماهی در اختیار آنها قرار می‌گیرد که به آن غذای ترکیبی می‌گویند. مواد غذایی زیر با نسبت‌های مناسب ترکیب و در اختیار ماهی قرار می‌گیرد.

۱- دانه غلات آرد شده از جمله گندم و ذرت

۲- کنجاله سویا

۳- کنجاله آفتابگردان

۴- ضایعات ماهی که به صورت آرد درآمده است.

۵- روغن سویا

۶- مکمل‌های ویتامینی و مواد معدنی.

بررسی کنید

۱- کنجاله سویا و آفتابگردان چگونه تهیه می‌شود؟

۲- ضایعات ماهی حاوی چه نوع مواد غذایی است؟

با توجه به اطلاعات کسب شده از کتاب علوم تجربی جدول زیر را کامل کنید.
هریک از مواد زیر جزء کدام گروه از دسته‌های غذایی تقسیم می‌شود (با زدن علامت x مشخص کنید.)

مواد غذایی	کربوهیدرات	پروتئین	چربی
آرد گندم			
آرد ذرت			
کنجاله سویا			
کنجاله آفتابگردان			
ضایعات ماهی			
روغن سویا			

پرورش همزمان ماهی و برنج: در مناطق فیروزآباد و مرودشت فارس پرورش همزمان کپور ماهیان و برنج انجام می‌شود. به این منظور باید سطح آب در مزارع برنج بالاتر بوده تا ماهیان بتوانند به راحتی حرکت کنند همچنین یک حوضچه در کنار این مزرعه تعبیه می‌شود تا ماهیان بتوانند در آنجا تجمع کنند و از نظر کاهش سطح آب مشکلی وجود نداشته باشد.

تحقیق کنید

پرورش همزمان ماهی و برنج چه فوایدی دارد؟

بهداشت در پرورش ماهی: رعایت بهداشت به منظور جلوگیری از بیماری در پرورش سایر جانوران پرورشی اهمیت دارد. ماهی نیز از این قاعده مستثنا نیست؛ علاوه بر آن، به علت زندگی ماهی در آب، درمان بیماری‌های آن دشوارتر است. به همین منظور رعایت نکات زیر در بهداشت پرورش ماهی اهمیت دارد:

- ۱- تنظیم سرعت عبور آب برای خروج مواد زائد دفع شده از ماهی که در غیر این صورت، باعث کاهش اکسیژن محلول در آب می‌شود.
- ۲- آهک‌پاشی استخرهای خاکی برای ریشه‌کنی بیماری‌ها و انگل‌ها. این کار در زمان خالی بودن استخر انجام می‌گیرد.
- ۳- رعایت استاندارد از نظر تراکم ماهی در هکتار
- ۴- تصفیه آب قبل از ورود به استخرهای پرورش ماهی.

تحقیق کنید

در استان فارس کدام دسته از ماهیان بیشتر پرورش داده می‌شوند (سردابی یا گرمابی)؟ علت آن را بیان کنید.

تکثیر ماهی: نحوه تکثیر در ماهیان متفاوت است و به دو صورت طبیعی و مصنوعی انجام می‌گیرد. تکثیر طبیعی در آب‌های طبیعی (دریاها، رودخانه و ...) و تکثیر مصنوعی در کارگاه‌های تکثیر و تحت شرایط خاص انجام می‌گیرد.

فعالیت عملی

- یکی از فعالیت‌های زیر را انتخاب و آن را به صورت گروهی انجام دهید :
- ۱- تصاویر و یا فیلم‌هایی از پرورش ماهیان سردابی و همچنین محل پرورش آنها در استان فارس تهیه نمایید و همراه با گزارش کار به کلاس ارائه دهید.
 - ۲- تصاویر و یا فیلم‌هایی از پرورش ماهیان گرمابی در ایران تهیه کرده و همراه با گزارش کار به کلاس ارائه دهید.
 - ۳- تصاویر و یا فیلم‌هایی از مزارع دیگر گونه‌های حیوانات که در منطقه شما پرورش داده می‌شوند همراه با گزارش کار، تهیه و به کلاس ارائه دهید.

خودآزمایی و مرور درس

- ۱- دوره زندگی کرم ابریشم چند مرحله دارد؟ نام ببرید.
- ۲- وظایف زنبور کارگر را در کندو بنویسید.
- ۳- برای پیشگیری از بروز بیماری در کندو چه اقداماتی را باید انجام داد؟
- ۴- پرورش ماهی قزل‌آلا به چند صورت انجام می‌گیرد؟ نام ببرید.
- ۵- غذای ماهی به دو صورت و تأمین می‌شود.
- ۶- در پرورش ماهی رعایت کدام موارد بهداشتی اهمیت دارد؟